

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.080 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **ВАГІНА Ірина Дмитрівна** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Договірне регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми»**.

«11» квітня 2026 року.

ВАГІНА Ірина Дмитрівна, 1983 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2007 році закінчила Львівський національний університет ім. Івана Франка та отримала вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобула кваліфікацію юриста.

В.о. доцента кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Наукова керівниця: кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Галина Володимирівна АНІКІНА**.

Здобувачка має 10 наукових публікацій, зокрема: чотири наукових статті в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, дві тези доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях:

1. Вагіна І. Д. Зарубіжний досвід правового регулювання укладання договорів між матір'ю, батьком та дітьми. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2023. Випуск 75. Ч. 1. С. 161-166.

2. Vahina I. Concepts and types of agreements between mother, father and children in family law. Visegrad Journal on Human Rights. 2023. Issue 4. P. 78-83.

3. Вагіна І. Д. Договори між матір'ю, батьком і дітьми в механізмі правового регулювання. Наше право. 2025. №1. С. 295-300.

4. Вагіна І. Концепт договорів між матір'ю, батьком і дітьми. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. №3. Ч. 1. С. 206-212.

5. Вагіна І. Концепт слабого суб'єкта сімейних правовідносин та пріоритетність його прав та інтересів в договірному регулюванні відносин між матір'ю, батьком і дітьми. Аналітично-порівняльне правознавство. 2025. №4. Ч. 1. С. 304-312.

6. Вагіна І. Д. До питання про класифікацію договорів у сімейному праві. *Двадцять перші осінні юридичні читання: збірник тез Міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (м. Хмельницький, 6 жовтня*

2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 122-124.

7. Вагіна І. Д. До питання про правову природу та цільову спрямованість договорів між матір'ю, батьком і дітьми. *Захист прав людини в Україні: сучасний стан та перспективи вдосконалення*: збірник тез Науково-практичного круглого столу, присвяченого 74-й річниці проголошення Загальної декларації прав людини (м. Хмельницький, 9 грудня 2022 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 39-41.

8. Вагіна І. Д. Види договорів між матір'ю, батьком та дітьми у правовій доктрині та законодавстві. *Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування*: матеріали XXI наук.-практ. конф., присвяч. 101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслової (Харків, 17 лют. 2023 р.). Харків: НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 270-274.

9. Вагіна І. Д. Особливості укладання договорів щодо визначення місця проживання дитини та порядку участі у забезпеченні умов життя дитини того з батьків, хто проживатиме окремо. Збірник тез XXVII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова: *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави* (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року). Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 21-23.

10. Вагіна І. Д. Особливості укладання договорів щодо надання утримання на дитину: теоретико-правові та прикладні аспекти. *Становлення та розвиток правової держави: проблеми теорії та практики*: матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 21 грудня 2023 року). Миколаїв, 2023. С. 145-147.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Ірина Леонідівна СЕРДЕЧНА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Потребує додаткового обґрунтування доцільність запровадження в наукову термінологію категорії «слабкого (вразливого)» суб'єкта сімейних правовідносин (стор. 40–41). Також доцільно більш детально пояснити, яким саме чином «пріоритетність інтересів» таких осіб може бути реалізована в межах договірної регулювання сімейних відносин.

2. В дослідженні не згадано про можливість укласти договір між батьками в інтересах повнолітніх непрацездатних дітей. Цікавить позиція авторки, щодо необхідності виділяти такий договір в системі договорів, що укладаються між батьками та дітьми.

3. Поза увагою дослідниці залишилися питання відповідальності сторін за договором між матір'ю, батьком і дітьми у випадку неналежного виконання обов'язків за договором.

4. Доцільно було б розглянути більш детально питання впровадження міжнародного та європейського досвіду правового регулювання укладання договорів між матір'ю, батьком та дитиною. На жаль, дослідження зарубіжного досвіду правового регулювання укладання договорів між матір'ю, батьком та дитиною не отримало свого продовження у пропозиціях авторки щодо його імплементації, що було б особливо цінним та своєчасним в контексті євроінтеграційних процесів».

Рецензентка – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Світлана Олексіївна ЯКИМЧУК**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Авторка у дисертації пропонує концепт слабкого (вразливого) суб'єкта сімейних правовідносин та пріоритетності його прав та інтересів, визначаючи його поняття, особливості та учасників сімейних відносин, що охоплюються цим поняттям. На нашу думку, потребує більш детального визначення позиція авторки щодо правового статусу таких осіб, що є слабкими (вразливими) суб'єктами сімейних правовідносин, як повнолітні син (дочка), які продовжують навчання, повнолітній непрацевдатний син (дочка), непрацевдатні батьки, непрацевдатні чоловік, дружина порівняно із відповідним статусом дитини як слабкого (вразливого) суб'єкта сімейних правовідносин.

2. Авторка визначає поняття окремих договорів між матір'ю, батьком та дітьми через категорії згодовільності та акту саморегулювання. Зокрема, у п. 13 наукової новизни здобувачка при обґрунтуванні віднесення до системи договорів між матір'ю, батьком і дітьми зазначає, що такі договори, як шлюбний договір та сепараційний договір як акти (засоби, інструменти) саморегулювання майнових відносин між дружиною, чоловіком як матір'ю, батьком дитини. З іншого боку, у п.п. 7, 9, 10 та 16 окремі договори між матір'ю, батьком та дітьми визначаються як згодовільності між матір'ю і батьком дитини (в окремих випадках – між іншими учасниками сімейних відносин, за участю матері, батька чи дитини). В той же час, у дисертації не розкрито авторського підходу щодо змісту зазначених понять.

3. Не досить чітко визначено концепт уніфікованого договору про здійснення утримання та виховання дитини, яким визначатиметься те з ким із батьків будуть проживати діти, строки сплати та розмір аліментів на утримання дітей, порядок участі у вихованні дітей та особистого спілкування з дітьми того з батьків, який буде проживати окремо. Доцільно більш детально обґрунтувати це положення наукової новизни».

Офіційна опонентка – доктор юридичних наук, професор, виконувач обов'язків завідувача кафедри міжнародного та приватного права Київського

університету права Національної академії наук України **Віталій Миколайович ЧЕРНЕГА**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Попри те, що частину підрозділу 1.1 «Поняття та засади договірнього регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми» авторка присвятила засадам договірнього регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми, в ньому бракує доктринального тлумачення морально-правових засад договірнього регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми, оціночний характер яких може створювати труднощі на практиці.

2. Цікаво було б компаративізувати слабкого (вразливого) суб'єкта сімейних правовідносин зі слабким (вразливим) суб'єктом сімейного права. Інакше кажучи, як, на думку авторки, мають корелюватися згадані поняття сімейного права?

3. Авторка зазначає, що емпіричний складник дослідження договірнього регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми забезпечують матеріали судової практики (зокрема, постанови Верховного Суду, постанови апеляційних судів), що цілком відповідає дійсності. Однак хотілося, щоб авторка у майбутніх наукових розвідках, присвячених договірньому регулюванню сімейних відносин загалом (не лише договірньому регулюванню сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми), звернулась до практики місцевих судів (судів нижчої ланки).

4. Аналіз досвіду країн Європейського Союзу, що стосується предмета дослідження, має дещо описовий характер. Потребує відповіді питання про те, які норми зарубіжного сімейного права неможливо чи недопустимо запозичити через відмінність менталітету або правової системи України?».

Офіційна опонентка – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права та процесу ДВНЗ «Ужгородський національний університет» **Марія Василівна МЕНДЖУЛ**. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Зауважено, що вперше визначено *«поняття правового регулювання сімейних відносин між матір'ю, батьком і дітьми як упорядкування особистих немайнових та майнових відносин між матір'ю, батьком і дітьми, здійснюване актами сімейного законодавства, сімейними договорами, домовленостями та правовими звичаями, відповідно до моральних засад суспільства»*. При цьому у визначені пропонується перелік регуляторів сімейних відносин, зокрема *«акти сімейного законодавства, сімейні договори, домовленості та правові звичаї, моральні засади суспільства»*. Серед вказаного переліку авторка не виокремила принци права, які також є вагомим регулятором сімейних відносин.

2. Дискусійним є висновок авторки, що у дефініції слабкого суб'єкта сімейних правовідносин, під яким розуміється *«учасник сімейних правовідносин, можливість якого самотійно забезпечувати свої потреби обмежена внаслідок об'єктивних та суб'єктивних факторів (вік, рівень розвитку, стан здоров'я, навчання, непрацездатність, матеріальний стан*

тощо) та умови існування і розвитку якого залежать від інших суб'єктів сімейних правовідносин (зокрема, залежність дітей від батьків), що обумовлює нерівність його можливостей набувати й реалізовувати свої права та обов'язки, яка компенсується створеною державним регулятором (законодавчими актами) пріоритетністю інтересів та прав означеного (слабкого) суб'єкта сімейних правовідносин над інтересами та правами інших суб'єктів сімейних правовідносин», виділення як фактор для визнання учасника сімейних відносин «слабким суб'єктом сімейних правовідносин» навчання.

3. Також, вважаємо дискусійним висновок авторки про те, що межі договірної свободи матері, батька і дітей як суб'єктів сімейних правовідносин полягають у тому, що вони: по-перше, не мають права вибору сторони сімейного договору; по-друге, мають право формувати умови сімейних договорів, зважаючи на: а) їхню правозгідність; б) релевантність засадам справедливості, добросовісності, розумності, моральним засадам суспільства, необхідність забезпечення пріоритетності прав/інтересів слабкого суб'єкта/учасника сімейних правовідносин (зокрема забезпечення максимального врахування інтересів дитини та повнолітніх непрацездатних членів сім'ї), виходячи з рівності прав та обов'язків матері, батька щодо дітей, а дітей – щодо матері, батька. На наш погляд, вказане формулювання помилково ототожнює такі принципи як забезпечення пріоритетності прав/інтересів слабкого суб'єкта/учасника сімейних правовідносин та принцип найкращих інтересів дитини, а останній має займати окреме місце серед перерахованих засад, що визначають межі договірної свободи.

4. Потребує додаткового теоретичного та практичного аналізу висновок авторки, що саме нею вперше сформульовано поняття «недійсність договору між матір'ю, батьком і дітьми як встановлена приписами Цивільного та Сімейного кодексів України (нікчемність договору між матір'ю, батьком і дітьми) або рішенням суду (оспорюваний договір між матір'ю, батьком і дітьми) неспроможність договору здійснювати впорядкування сімейних правовідносин та створювати очікувані для матері, батька і дітей правові наслідки унаслідок його дефектності», оскільки вказане дефініція узгоджується із сформованою концепцією недійсності правочинів та, на наш погляд, є її логічним продовженням».

Голова ради – докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Світлана Дмитрівна ГРИНЬКО**. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» НЕМАЄ.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **ВАГІНІЙ Ірині Дмитрівні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.080

Світлана ГРИНЬКО